

Ursprungsfolk och miljörättvisa

– En berättelse från det Europeiska sociala forumet i Malmö

I våras, när förberedelserna för det Europeiskt sociala forumet, ESF, var i full gång, hade jag precis kommit hem från ett årslångt uppdrag som fredsobservatör i Centralamerika och ville på något vis delta i ESF i Malmö. Jag visste inte då att jag skulle bli kontaktperson för ett av de mest uppskattade seminarierna och aktiv i arrangörsföreningen.

Fjärde Världen var med och arrangerade workshopen Ursprungsfolk och miljörättvisa på ESF som ägde rum i Malmö 17-21 september 2008. ESF i Malmö blev en mötesplats för cirka 13 000 aktivister, organisationsanställda och övriga människor. Hundratals organisationer arrangerade seminarier och workshops. De träffades för att diskutera hur en annan värld kan bli möjlig. ESF äger rum vartannat år och är del av en internationell process med sociala forum.

Samarbete är grunden

En grundläggande idé med sociala forum, och en tanke som jag tycker är viktig, är att forumet är en arena där människor bygger nya nätverk. I virrvarret av kända och okända ansikten och organisationer

knyts nya kontakter mellan organisationer och personer. Det är inte alltid lätt att överbrygga skillnader i organisationskultur, konflikter mellan anställda och aktivister samt kulturella olikheter – även om man till exempel är ense om att ursprungsfolks rättigheter ska stödjas. Att lyckas samarbeta med varandra är en del av utmaningen för att kunna skapa en bredare front och starkare nätverk, om det så är för att arbeta mot svensk vapenexport, mot det kapitalistiska systemet eller för ursprungsfolkens rättigheter.

Malmö är min hemstad och jag var van vid att det mesta som händer inom organisations-Sverige sker i Stockholm. Därför kändes det speciellt och nästan otroligt att något så stort skulle hända i Malmö. Som aktiv och styrelsemedlem i Fjärde Världen tyckte jag att det var ett tillfälle som vi inte fick missa. Jag ville organisera en liten workshop om ursprungsfolks rättigheter, inget stort eftersom Fjärde Världen ändå är en ganska liten organisation. En samarbetspartner fann jag i Kathrin Wessendorf på IWGIA, International work group for indigenous affairs, i Köpenhamn. Vi anmälde vår aktivitet i början av juni.

Cirka 800 aktiviteter anmälades till ESF i Malmö, en hög siffra med tanke på att idén var att alla skulle samarbeta kring 200 seminarier och workshops! Vi kom i kontakt med bland annat finska Etnia och den karismatiske aktivisten Ville-Veikko Hirvelä, som var

kontaktperson för en annan aktivitet om ursprungsfolk. Även Latinamerikagrupperna, den italienska organisationen SONIA och Paolo Freire-föreningen deltog på ett viktigt sätt. Det blev en bitvis intensiv och upprörd debatt innan vi så småningom lyckades enas om innehållet på vad som nu hade växt till ganska stor workshop som fick namnet Ursprungsfolk och miljö rättvisa.

Planering inför workshopen

Tack vare de finska kollegornas goda samarbete med finska UD kom flera representanter för ursprungsfolk som vi annars inte haft råd att bjuda in. Paneldeltagarna skulle tala om miljöhot från storföretag, klimatförändringarnas påverkan på deras liv, om ursprungsfolks hållbara livsstil och hur aktiva kan agera i solidaritet. Vi delade synen på att klimatförändringarna och minskad biologisk mångfald slår hårt mot ursprungsfolken och att de ändå har bidragit allra minst till de här problemen och de tillhör de mest marginaliserade folkgrupperna.

Jag hade kommit att bli aktiv i arrangörsföreningen för ESF och i augusti blev jag ansvarig för att samordna seminarieprogrammet och jag gjorde schemalagningen. Jag hann också med att vara kontaktperson för urfolk-workshopen. På dagen för workshopen stod jag i dörren till lokalerna i Chokladfabriken och släppte in folk, såg till att alla talare var på plats, att tolkningen fungerade för alla, samt hälsade på vänner som kom. Lokalen för 150 personer fylldes till sista plats och vi bar in extra stolar. Jag var otroligt

glad för att det var så välbesökt, och att det fanns så många aktiva i publiken som hade idéer för nya samarbeten, till exempel att samarbeta kring situationen för afar på Afrikas horn.

Kampen för en god livsmiljö

Indien: Den första talaren var den indiska aktivisten Dayamani Barla som talade om hur livsmiljön för tiotusentals Adivasi i Indien förstörs av Arcelor Mittal, världens största stålföretag. Luft, vatten och marken förorenas av fabriken som planeras för en kapacitet för att producera 12 miljoner ton stål per år. På liknande sätt tas helig mark ifrån tusentals Adivasi i Niyamgiribergen i Orissa, Indien, av företaget Sterlite/Vedanta. Här finns bauxit-fyndigheter och det förväntas brytas 3 miljoner ton per år, en verksamhet som hotar att förgifta grundvattnet och skada vegetationen av rötter och frukter som Adivasi livnär sig på.

Guatemala: Alfonso Morales från Guatemala och organisationen Ceiba delade med sig av en annan erfarenhet av gruvnäringen, nämligen utvinning av guld. Företaget GoldCorp tar över maya-byars land utan att ha fått folkets medgivande, vilket strider mot ursprungsfolksdeklarationen. Alfonso gav oss de häpnadsväckande siffrorna att det för att producera ett gram guld behövs 250 000 liter vatten, 14 ton berg och jord måste flyttas och 4 ton giftigt avfall produceras. I fortsättningen kommer jag att tänka mer än en gång innan jag köper något av guld.

Naini Meriwas berättade om situationen för yiakku-folket i Kenya. Foto: Marina Kelava

Etiopien och Kenya: Svensk-etioopiske Hamad Issa från föreningen Afars vänner berättade om problemen i Etiopien där sockerrörplantager odlas för agro-bränsle. Eftersom sockerrör behöver mycket vatten har regeringen byggt ett bevattningssystem som leder till ökenspridning och stör det känsliga ekosystemet där ursprungsfolket afar levtt i generationer. Naini Meriwas från Yiakku peoples association i Kenya delade med sig av hur pastoralisterna yiakku hotas av tvångsförflyttningar när nationalparker skapas. För att flytta sin boskap tvingas de gå en lång väg längs parkens staket utan möjlighet till vatten för boskapen.

Peru: Klimatförändringarna påverkar ursprungsfolk både direkt och indirekt genom till exempel plantager för agro-bränsle. Miguel Palacin Quispe kom från Coordinadora andina i Peru och han diskuterade klimatförändringarnas påverkan på den andinska regionen. Där har oregelbundna regnperioder och hagelstormar i bergstrakterna gjort matillgången osäker, befolkningens hälsa hotas, och mycket av den biologiska mångfalden har försvunnit på kort tid.

Två deltagare som gav kortare presentationer var även Bambanze Vital från organisationen IPACC i Burundi, samt Sabitri Patra från Devote Trust i Indien. Tyvärr lyckades vi inte engagera någon företrädare för samer.

Viktigt att berätta om dåliga saker

Några av paneldeltagarna hade tid att diskutera hur de vill arbeta i framtiden och vad mötet på ESF betytt. Det är viktigt med nätverkande, att dela med sig av erfarenheter och få stöd av varandra, tyckte bland annat Naini Meriwas. Det är viktigt att berätta om dåliga saker som händer, menade Alfonso Morales. Flera av de inbjudna talarna ville hålla kontakten efter mötet och vill gärna se att fler ursprungsfolk deltar på sociala forum i framtiden.

Paneldeltagarna önskade att det svenska och övriga europeiska civilsamhället ska påverka sina regeringar och EU för att värna specifikt om ursprungsfolks rättigheter. Svenska organisationer har en position där de skulle kunna påverka Sveriges relationer med andra, till exempel afrikanska länder, och kräva att representanter för ursprungsfolk och ursprungsfolkens rättigheter inkluderas i förhandlingar och överenskommelser.

Så skildes vi då, talarna åkte hem igen och det var dags att plocka ihop och städa ut på ESF:s kontor. Malmö är sig inte riktigt likt i mina ögon efter ESF, även om det lär dröja till nästa gång det blir ett sådant arrangemang igen. Det var en tuff uppgift jag tog på mig när jag började planera inför ESF. Tack vare alla människor jag träffat har det också varit en fantastisk upplevelse.

Ursprungsfolken möts igen på det sociala världsförummet i Belém do Pará i Brasilien den 26 januari-1 februari 2009 och kanske även på nästa ESF i Istanbul 2010. Kampen fortsätter!

Annette Nilsson
Föreningen Fjärde Världens styrelse

Läs vidare:
www.esf2008.org
openesf.net
www.iwgia.org
www.etnia.fi
www.ubv.se

ESF i Malmö 2008 Ursprungsfolksseminariet

Ursprungsfolk är beroende av naturresurser för sitt uppehälle och bebor ofta mångfaldsrika områden med sårbara ekosystem. När dessa ekosystem hotas av klimatförändringar och staters och företags affärintressen, kan ursprungsfolk marginaliseras och utarmas. Seminariet syftade till att öppna en diskussion om dessa problem.

Talav Jane Naini Meriwas från Yiakku folket i Kenya

Vi ursprungsfolk som lever i naturen har visat, att vi tar väl vara på denna planet. Vi lever i symbios med vårt land. Den goda samexistensen mellan vår kultur och den biologiska mångfalden, som vi lever med, har visat att vi är de bästa miljöbevararna och förvaltarna av jorden. Klimatförändringen påverkar vår traditionella miljö på ett sätt som inte går att reparera. Den leder till att de av våra naturresurser, som inte är förnyelsebara, förstörs och försvinner. Därmed hotas vår existens.

Genom att våra territorier och de förnödenheter, som produceras i våra lantliga samhällen utsätts för allvarliga påfrestningar, beror vår fortlevnad på ekosystemets hållbarhet. Här finns källan till vår huvudsakliga föda, vårt skydd och vår tillflykt. Förändringar i ekosystemet och förluster i den biologiska mångfalden kan därför få de mest dramatiska konsekvenser för vår fysiska och kulturella överlevnad.

Jane Naini Meriwas förordar att en ursprungsfolksrepresentant deltar i det kommande World Social Forum i Brasilien.